

НАПРЯМ 4. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Бойко Д.І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління державними
та корпоративними фінансами,
Український державний університет залізничного транспорту*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-432-3-11>

БОРГОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, висока інфляція, значний бюджетний дефіцит, низький рівень прямих іноземних інвестицій та від'ємні темпи економічного зростання – все це фактори, які не створюють сприятливого середовища для ефективного функціонування систем управління державним боргом, а навпаки створюють всі передумови для дестабілізації цієї системи.

Управління державним боргом є досить складним процесом, оскільки вимагає узгоджених дій різних органів державної влади, включаючи Міністерство фінансів України, Національний банк України та Державне казначейство України. Крім того, комунікація між цими органами, а також вектори монетарної, фіскальної та бюджетної політики мають бути скоординованими. Слід зазначити, що саме Державні облигації є потужним інструментом боргового фінансування та основною формою внутрішніх, зовнішніх та гарантованих запозичень в Україні.

Боргова безпека держави – це стан захищеності держави від фінансових потрясінь, пов'язаних з певним рівнем державної заборгованості, співвідношення її складових, а також вартості обслуговування та обсягів погашення.

Попри значну міжнародну фінансову підтримку України за допомогою грантів, рівень державного боргу суттєво зріс. Це загрожує не лише недофінансуванням військових потреб,

а й може стати перешкодою у процесі відновлення України в повоєнний період [1]. Так, за період пандемії та війни сума державного боргу зросла більше ніж на 176%.

Борги перед міжнародними кредиторами відіграють важливу роль у структурі державного боргу. Вони є найбільшим навантаженням на золотовалютні резерви держави.

Загрозливою тенденцією останніх років є значне зростання частки валютного боргу в структурі державного та гарантованого державою боргу України. Ця тенденція призводить до збільшення державних витрат в іноземній валюті на погашення боргу, що, в свою чергу, посилює недовіру до національної валюти, а також загрозу скорочення пропозиції іноземної валюти на фінансових ринках України та подальшої девальвації гривні.

Слід зазначити, що погашення державного боргу України є "дорогим". Необхідність фінансування дефіциту бюджету за відсутності доступу до дешевого фінансування на фінансових ринках змушує уряд запозичувати під високі відсоткові ставки. Звісно, підчас війни, демократичні країни та міжнародні фінансові інституції підтримали Україну. У контексті цієї підтримки, досягнута угода про призупинення до кінця 2023 року виплат за державним боргом з країнами Великої сімки та членами Паризького клубу кредиторів. Безперечно, щоб забезпечити стійкість та розвиток, Україні було надано значну фінансову допомогу у формі грантів на суму 480,6 мільярда гривень, що стало важливим ресурсом для фінансування різноманітних соціальних програм, зокрема, у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення [2].

Важливу роль у процесі управління внутрішнім державним боргом України відіграє державний сегмент РБФІ (ринок боргових фінансових інструментів), основною метою функціонування якого є акумулювання фінансових ресурсів для покриття дефіциту державного бюджету.

Варто зазначити, що методи регулювання та погашення державного боргу прямо чи опосередковано впливають не лише на державні фінанси та національну безпеку, а й практично на всі процеси економічного життя країни, тому державний борг може

виступати як засобом забезпечення національної стабільності або, навпаки, фактором, що посилює загрози та ризики.

Література:

1. Романовська Ю., Смоляр Л. Аналіз державного боргу України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106> (дата звернення: 14.10.2024).
2. Україна підписала угоду з кредиторами про призупинення виплат за державним боргом. URL: https://biz.ligazakon.net/news/213971_ukrana-pdpisala-ugodu-z-kreditorami-pro-prizupinennya-viplat-za-derzhavnim-borgom (дата звернення: 19.10.2024).